

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA HỌC

BÙI THỊ TRANG

**VĂN HOÁ LÀNG CỤU, XÃ VÂN TỪ,
HUYỆN PHÚ XUYÊN, THÀNH PHỐ HÀ NỘI**

Chuyên ngành: Nghiên cứu Văn hóa

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH VĂN HÓA HỌC

GIẢNG VIÊN HƯỚNG DẪN: TS. Lê Thị Thu Hà

Hà Nội - 2014

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành khóa luận này ngoài sự cố gắng của bản thân, tôi đã nhận được sự quan tâm giúp đỡ của tập thể, cá nhân trong và ngoài trường.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn tới :

Quý thầy cô khoa Văn hóa học đã tận tình giảng dạy và giúp đỡ tôi trong suốt thời gian học tập tại trường.

Tôi xin gửi lời cảm ơn đối với anh Nguyễn Văn Huy- trưởng thôn Cựu cùng toàn thể bà con dân làng đã nhiệt tình cung cấp thông tin đã tạo điều kiện cho tôi thực hiện bài khóa luận này. Và tôi cũng xin gửi lời cảm ơn chân thành và sâu sắc tới TS. Lê Thị Thu Hà đã nhiệt tình hướng dẫn tôi hoàn thành tốt bài khóa luận tốt nghiệp này.

Do trình độ lý luận cũng như kinh nghiệm thực tiễn còn hạn chế nên bài khóa luận không thể tránh khỏi những thiếu sót, tôi rất mong nhận được ý kiến đóng góp thầy, cô cũng như các bạn để học thêm được nhiều kinh nghiệm và sẽ hoàn thiện tốt hơn bài khóa luận của mình.

Xin chân thành cảm ơn !

Hà Nội ngày 20 tháng 05 năm 2014

Tác giả

Bùi Thị Trang

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI	6
2. TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI	7
3. MỤC ĐÍCH NGHIÊN CỨU	8
4. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHẠM VI NGHIÊN CỨU	8
5. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	8
6. BỐ CỤC KHÓA LUẬN	9
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ KHÁI QUÁT VỀ LÀNG CỤU	10
1.1. HỆ THỐNG KHÁI NIỆM LIÊN QUAN	10
1.1.1. Khái niệm về văn hóa.....	10
1.1.2. Khái niệm về làng	11
1.1.3. Khái niệm về văn hóa làng.....	12
1.2. KHÁI QUÁT VỀ LÀNG CỤU	13
1.2.1. Vị trí địa lý	13
1.2.2. Lịch sử lập làng	14
1.2.3. Điều kiện kinh tế	15
1.2.4. Điều kiện xã hội	18
Chương 2. DIỆN MẠO VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG LÀNG CỤU	22
2.1. VĂN HÓA VẬT THỂ	22
2.1.1. Cổng làng	22
2.1.2. Đình Làng.....	24

2.1.3. Chùa làng	27
2.1.4. Giếng làng	31
2.1.5. Đường làng.....	32
2.1.6. Trường làng (Trường Huỳnh Thúc Kháng)	33
2.1.7. Nhà thờ họ	35
2.1.8. Kiến trúc nhà cổ	38
2.2. VĂN HÓA PHI VẬT THỂ.....	46
2.2.1. Phong tục tập quán.....	46
2.2.2. Tôn giáo, tín ngưỡng.....	54
2.2.3. Lễ hội	62
2.2.4. Nghề truyền thống.....	63
Chương 3. GIẢI PHÁP NHẪM BẢO TỒN PHÁT HUY VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG LÀNG CỤU TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY.....	65
3.1. VĂN HÓA LÀNG CỤU TRONG QUÁ TRÌNH XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI	65
3.1.1. Chủ trương xây dựng nông thôn mới của Đảng và Nhà Nước	65
3.1.2. Thực trạng xây dựng nông thôn mới tại làng Cựu, xã Vân Từ, huyện Phú Xuyên, thành phố Hà Nội.	68
3.2. GIẢI PHÁP BẢO TỒN, PHÁT HUY VĂN HÓA LÀNG CỤU.....	72
3.2.1. Nâng cao vai trò quản lý nhà nước	72
3.2.2. Tăng cường giáo dục, tuyên truyền.	74
3.2.3. Đầu tư nguồn kinh phí	75

3.2.4. Đẩy mạnh Xã hội hóa.....	75
3.2.5. Vai trò của các nhà khoa học	76
KẾT LUẬN.....	77
PHỤ LỤC.....	80
TÀI LIỆU THAM KHẢO	81

MỞ ĐẦU

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Ngày nay, trước phát triển mạnh mẽ của quá trình khu vực hóa, toàn cầu hóa. Nhân tố quan trọng nhất để đảm bảo cho sự phát triển toàn diện của mỗi nước chính là sức mạnh văn hóa. Chính vì vậy, vấn đề gìn giữ và phát huy những giá trị văn hoá truyền thống không còn là vấn đề của từng quốc gia riêng rẽ mà đã mang tính toàn cầu và khu vực.

Làng Cựu là một làng cổ của huyện Phú Xuyên có nền văn hóa lâu đời. Trải qua nhiều thời kỳ lịch sử dân làng vẫn giữ gìn và tiếp tục phát huy những tinh hoa trong vốn văn hóa truyền thống của làng mình. Tuy nhiên, dưới tác động của thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa, sự giao lưu văn hóa phần nào đã làm mai một dần văn hóa truyền thống. Những năm gần đây, xu hướng mở cửa đã thúc đẩy nền kinh tế, xã hội mở rộng phát triển và tăng trưởng nhanh. Trong một chừng mực nhất định, những tác động không thuận lợi của cơ chế thị trường nếu chúng ta không có những định hướng, giải pháp kịp thời thì hậu quả thật khó lường, bởi tác động đó sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến không gian lịch sử, văn hóa, cảnh quan truyền thống của các di tích lịch sử - văn hóa, không chỉ riêng ở Phú Xuyên, mà còn có thể xảy ra ở nhiều địa phương khác. Làng Cựu cũng không phải là một ngoại lệ.

Trong tinh thần hướng về cội nguồn, hướng về văn hóa làng xã - nơi nuôi dưỡng văn hóa dân tộc - việc tìm hiểu các giá trị văn hóa truyền thống của ngôi làng Cựu để từng bước bảo tồn và tiến hành phục dựng các giá trị văn hóa là một việc làm vô cùng cấp thiết.

Bên cạnh đó, việc bảo tồn - phát huy các giá trị văn hóa truyền thống làng Cựu hiện nay còn nhiều hạn chế do các điều kiện kinh tế, xã hội và sự nhận thức của con người còn nhiều bất cập so với yêu cầu đặt ra. Vì vậy, vấn đề bảo tồn và

phát huy các giá trị văn hóa truyền thống ở làng hiện nay cần được nghiên cứu cả trên bình diện lý luận lẫn thực tiễn.

Đề tài “*Văn hóa làng Cựu, xã Vân Từ, huyện Phú Xuyên, thành phố Hà Nội*” với mong muốn thu thập, tìm hiểu và giới thiệu về các giá trị văn hóa vật thể và văn hóa phi vật thể của làng trước hết là đến nhân dân của làng, những người yêu ngôi làng cổ. Ngoài ra cũng hi vọng đề tài sẽ góp phần như một tiếng nói giúp ngôi làng được nhiều người biết tới đồng thời cũng đề xuất những giải pháp tới các cơ quan ban ngành đoàn thể giúp cho một ngôi làng đang “dần bị lãng quên” được phát triển hơn.

2. TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI

Tình hình nghiên cứu chung về văn hóa Làng.

Lý luận và thực tiễn xây dựng làng văn hóa không hoàn toàn mới xét ở bình diện cả nước. Nhiều công trình đã được công bố với các cách tiếp cận khác nhau về văn hóa làng .

Có thể kể đến như *Việt Nam Phong Tục của Phan Kế Bính [11]*, *Cơ sở văn hóa Việt Nam của Trần Quốc Vương [12]*, *Việt Nam văn hóa sử cương của Đào Duy Anh[3]*, *Mấy vấn đề văn hóa làng xã Việt Nam trong lịch sử của Phan Đại Doãn [13]*. Đây được xem là những công trình tiêu biểu, có đóng góp to lớn trong việc tìm hiểu, nghiên cứu văn hóa làng của người Việt. Đồng thời, đây cũng là những công trình đóng vai trò gợi mở, định hướng cho người nghiên cứu trong quá trình thực hiện khóa luận.

Ở những công trình trên, các tác giả đã bàn về văn hóa tinh thần và văn hóa vật chất ở làng xã. Nhiều tác giả đã đề cập đến hội làng, nếp sống, phong tục, tôn giáo, sân khấu dân gian, văn hóa nghệ thuật dân gian... Một số chuyên luận không những có ý kiến nhận xét về di sản của làng xã, về các mặt kinh tế - xã hội, văn hóa mà còn nêu lên những điểm tích cực và cả những tiêu cực của làng

xã trong quá trình dựng nước và giữ nước.

Tình hình nghiên cứu về làng Cựu

Làng Cựu là một ngôi làng cổ tuy nhiên chưa có công trình nào nghiên cứu một cách khoa học, tỉ mỉ. Các bài viết chủ yếu là các bài báo và một số video của kênh truyền hình về chủ đề kiến trúc làng.

Đề tài “*Văn hóa làng Cựu, xã Vân Từ, huyện Phú Xuyên, thành phố Hà Nội*” tiếp thu, học hỏi các đề tài trước và thu thập các tài liệu, tìm hiểu rõ các giá trị văn hóa của làng nhằm làm rõ những nét văn hóa truyền thống để chỉ ra thực trạng cũng như phương hướng để giữ gìn những giá trị của một ngôi làng cổ.

3. MỤC ĐÍCH NGHIÊN CỨU

Tìm hiểu các thành tố cấu thành văn hóa làng Cựu và thực trạng bảo tồn những giá trị văn hóa của làng Cựu, xã Vân từ, huyện Phú xuyên.

4. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHẠM VI NGHIÊN CỨU

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Những giá trị văn hóa truyền thống của làng Cựu, xã Vân Từ, huyện Phú Xuyên, thành phố Hà Nội.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

-*Về không gian*: Nghiên cứu làng Cựu trong tổng thể xã Vân Từ, huyện Phú Xuyên trong thời gian hiện nay.

-*Về Thời gian*: Nghiên cứu những giá trị văn hóa còn lưu giữ được tới hiện nay.

5. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Khóa luận được thực hiện bằng phương pháp nghiên cứu khác nhau trong từng giai đoạn:

- Nhóm phương pháp thu thập thông tin:
 - + Phương pháp điền dã dân tộc học
 - + Phương pháp điều tra xã hội học
 - + Kế thừa tài liệu thứ cấp (Bảo tàng, sách, báo, luận văn, tài liệu tham khảo, tạp chí...)
- Nhóm phương pháp phân tích sử lý thông tin:
 - + Hệ thống - phân tích - so sánh - tổng hợp.
 - Phương pháp nghiên cứu liên - đa ngành.
 - Phương pháp nghiên cứu Văn hóa học

6. BỐ CỤC KHÓA LUẬN

Ngoài phần mở đầu kết luận và danh mục tài liệu tham khảo, khóa luận có nội dung gồm ba chương:

Chương 1: Cơ sở lý luận và khái quát về văn hóa làng Cựu, xã Vân Từ, huyện Phú Xuyên, thành phố Hà Nội.

Chương 2: Diện mạo văn hóa truyền thống Làng Cựu, xã Vân Từ, huyện Phú Xuyên, thành phố Hà Nội.

Chương 3: Giải pháp nhằm bảo tồn phát huy văn hóa truyền thống làng Cựu trong giai đoạn hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bùi Xuân Đính (1983), *Lệ làng phép nước*, NXB Pháp lý, Hà Nội.
2. Diệp Đình Hoa (1990), *Tìm hiểu làng Việt*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội
3. Đào Duy Anh(2002), *Việt Nam Văn Hóa Sử Cương*,NXB Thông Tin.
4. E.B.Tylor (1871), *Văn Hóa Nguyên Thủy*
5. Đinh Xuân Dũng, *Tư tưởng Hồ Chí Minh về văn hóa*, Ban tư tưởng văn hóa Trung ương Hà Nội
6. Hội nghị lần thứ 5 BCH TƯ khóa VIII (07/1998)
7. Hà Văn Tấn, (1996), *Hội thảo văn hóa làng và xây dựng làng văn hóa ở Hà Nội*.
8. Hà Văn Tấn (1989), *Làng, liên làng và siêu làng - Mấy suy nghĩ về phương pháp*, Nxb.Khoa học xã hội, Hà Nội.
9. C.Mác,(1962), *Phê phán triết học pháp quyền của Heghen*, Nxb.Sự Thật, Hà Nội.
10. *Thần phả các vị thần đình Cựu*
11. Phan Kế Bính (tái bản năm 2005), *Việt Nam Phong Tục*, Nxb.VH TT, Hà Nội.
12. Trần Quốc Vượng (1998), *Cơ sở văn hóa Việt Nam*, Nxb.Giáo Dục, Hà Nội.
13. Phan Đại Doãn,(2004), *Mấy vấn đề văn hóa làng xã Việt Nam trong lịch sử*,Nxb.Chính trị quốc gia, Hà Nội.
14. Ủy ban quốc gia về thập kỷ quốc tế phát triển văn hóa - Viện KHXH Việt Nam - UBQG UNESCO của Việt Nam (1993), *Phương pháp luận về vai trò của văn hóa trong phát triển*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.